

Pregled strokovnih člankov

Archives de politique criminelle, Paris, leto 2007, št. 29:

Guilhermont, E.: Domneva nedolžnosti v kazenskem pravu (Pojem domneve nedolžnosti poznajo pravniki, novinarji in vsi ljudje. V Franciji se je ta pojem prvič pojavil v civilni zakonodaji 1993. leta, v kazensko zakonodajo pa se je vključil leta 2000. Zakonodajalec ni nikoli natančneje določil pomena domneve nedolžnosti, saj vsakdo ve, »da je nekdo nedolžen, dokler mu krivda ni dokazana s pravnomočno sodbo«. Že od rimskega prava velja načelo »*in dubio pro reo*« pri odločanju o krivdi, medtem ko je domneva nedolžnosti temeljna človekova pravica.) – Ponselle, A.: Pomen časa pri kaznovanju in izvrševanju kazni (Pravosodje mora pri svojem delu upoštevati čas. Evropska konvencija o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah zahteva, da je »sodba izdana v razumnem času«. Med kazenskim postopkom je treba upoštevati čas za preiskavo, za preiskovalni pripor, za vložitev obtožnice, za zapis glavne obravnave, za izdajo sodbe, za pritožbo, za izvršitev sodbe, še zlasti pa je treba spoštovati čas pri izvrševanju zaporne kazni, pri preiskusni dobi ob pogojni obsodbi, pri vlaganju predlogov za pogojni odpust in za dejanski iztek kazni.)

Criminologie, leto 2007, št. 2:

Pires, A. B.: Sodobna kriminalitetna politika kot »pravna utopija« (V Kanadi je bila prva polovica 1960. leta zaznamovana s preučevanjem pogojev, v katerih živijo zaporniki in z varstvom njihovih pravic. Javnost je bila prvič seznanjena s tem, kako živijo obsojenci in uveljavilo se je načelo, da »ohranijo obsojenci vse državljanske pravice, razen tistih, ki so jim izrecno odvzete z zakonom«. S tem naj bi se zmanjšala degradacija in stigmatizacija obsojencev in povečala humanizacija izvrševanja zaporne kazni. Kljub temu je še danes izvrševanje zaporne kazni najbolj skrita dejavnost države, zaporji so nedostopni za državljanke, ki plačujejo visoke stroške za vzdrževanje zaporov. Kljub sodobni kriminalitetni politiki je teorija kaznovanja z nameni retribucije, zastraševanja, onesposobitve in rehabilitacije popolnoma nedostopna za nadzor širše javnosti, prav zato pa je tudi »pravna utopija.«) – Landreville, P.: Dosežki in neuspehi kanadske kaznovalne politike (Po 1950. letu so se v Kanadi močno spremenile kaznovalna politika, zakonodaja ter teorija in praksa izvrševanja zaporne kazni. Po 1970. letu je bila opuščena rehabilitacijska ideologija, povečalo pa se je varstvo pravic zapornikov, po 1980. letu pa se je že uveljavila represivna usmeritev zaradi neuspeha preventivne in rehabilitacijske politike v obravnavanju prestopnikov. Ker je edini namen zaporne kazni varstvo družbe, so se uveljavili zelo strogi pogoji za pogojni odpust. Leta 2003 je Kanada ukinila posebna sodišča za mladoletnike in zanje uporablja enake kazni kot za polnoletne storilce. Strožja kaznovalna politika je posledica populistične usmeritve sedanje konservativne vlade,

saj nobena sprememba zakonodaje ni temeljila na objektivnih strokovnih analizah.) – Robert, Ph.: Spremembe v kanadski kaznovalni politiki (Vsaka družba doslej je kaznovala prestopnike, bistvo kazni je vedno zasebno ali državno maščevanje. Država ima moč, da kaznuje, zato mora nadzorovati in preprečevati nasilje v družbi in varovati družbene vrednote. Kazen je bila vedno usmerjena na prestopnikovo telo, zato je težko odgovoriti na vprašanje, kako naj kazen vzpostavi pravično povezavo in ravnotežje med težo storjenega kaznivega dejanja in smrtno kaznijo ali trpljenjem prestopnika med prestajanjem zaporne kazni. To neskladje je prvi opazil Beccaria že 1764. leta, zato je zavračal smrtno kazen in namesto nje predlagal zaporno.) – Lehalle, S.: Pravice zapornikov in njihovo varstvo (V Kanadi je bilo obdobje zadnjih 30 let od 1973-2003 zaznamovano z bojem za priznanje pravic zapornikov tako v zakonodaji kot v praksi izvrševanja zaporne kazni. Če so bili do 1970. leta obsojenci oropani vseh pravic, se odslej postopoma uveljavlja načelo, da ohranijo med prestajanjem zaporne kazni vse pravice, ki jim niso izrecno odvzete z zakonom. Kanada je 1973. leta med prvimi na svetu določila posebnega varuha (ombudsmana) pravic zapornikov, od 1980. leta pa varujejo pravice zapornikov sodišča.) – Mary, Ph.: Pogojni odpust in tveganje povratništva (Belgija je uvedla pogojni odpust 1888. leta kot čisti administrativni ukrep: obsojeni na zaporno kazen so lahko zaprosili za pogojni odpust po eni tretjini, povratniki pa po dveh tretjinah prestane kazni. Zaradi negativnih izkušenj s povratništvom pogojno odpuščenih obsojencev so bili 2004. leta močno zaostreni pogoji za pridobitev pogojnega odpusta, zlasti to velja za storilce spolnih kaznivih dejanj. Čeprav morajo sedaj storilci spolnih kaznivih dejanj prestati večji del kazni, se ni poglobila strokovna obravnava njihovih motenj, zato prihajajo iz zaporov še bolj nevarni, kar še povečuje tveganje za povratništvo.)

Revue de droit pénal et de criminologie, Bruxelles, leto 2008, št. 1:

Dassonville, D.: Pravica do silobrana in njene omejitve v primerjalnem kazenskem pravu (Belgijsko pravo nima nobene določbe o silobranu, pojem se je oblikoval samo v doktrini in sodni praksi. V številnih zakonodajah ni ostre meje med silobranom in skrajno silo, saj gre v obeh primerih za kršitev prava v skrajni sili, le posledice so drugačne. Pri določanju pojma silobrana je treba upoštevati določbo 2. člena Evropske konvencije o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah, ki varuje pravico do življenja, hkrati pa izjemoma dovoljuje odzvez življenja drugemu, če gre za legitimno samoobrambo pred nelegitimnim nasiljem. Pri tem pa je pomembno upoštevati načelo sorazmernosti med napadom in silobranom. Pri določanju kazenske odgovornosti storilcu silobrana se upoštevajo objektivni in subjektivni dejavniki.)

Revue pénitentiaire et de droit pénal, Paris, leto 2007, št. 4:

Giudicelli, A.: Kazenska odgovornost duševno bolnih oseb v post-modernem kazenskem pravu (V teoriji kazenskega prava je bilo vedno sporno vprašanje, kako naj sodišče pri odmeri kazni upošteva duševno stanje storilca kaznivega dejanja. Razvoj medicinskih znanosti v 19. stoletju je prispeval, da je francoski kazenski zakonik uvedel kazensko neodgovornost za duševno bolne osebe. O stopnji kazenske odgovornosti odloča sodnik na osnovi psihiatrične ekspertize. V Franciji je posebna znanstvena komisija 2005. leta pripravila poročilo z naslovom »Zdravje, pravosodje in nevarnost« in predlagala številne rešitve za preprečevanje povratništva duševno bolnih storilcev kaznivih dejanj. Sodnik mora pri odločanju o kazenski odgovornosti upoštevati tudi interese žrtev, ki zahtevajo povračilo škode, nastale zaradi dejanja duševno bolne osebe.) – Giacomelli, M.: Vloga žrtve v izvrševanju kazenskih sankcij (V zadnjem času se je pod vplivom kriminologije in viktologije izboljšal pravni položaj žrtev v kazenskem postopku in med izvrševanjem kazenskih sankcij. V številnih državah so bili pod vplivom organizacij za varstvo žrtev ustanovljeni posebni skladi za nadomestilo škode žrtvam. Doslej je bil dosežen sorazmerno ugoden položaj za žrtve v kazenskem postopku.) – Casile-Hugues, G.: Novosti na področju preiskave v francoskem zakonu o kazenskem postopku iz 2002. leta (Zakon o kazenskem postopku je 2005. leta ukinil posebnega preiskovalnega sodnika in uvedel »sodnika za ekspertizo«. Sodna ekspertiza je sedaj del preiskovalnega postopka in je lahko pomemben dokaz pri odmeri kazni. Po zakonu iz 2007. leta lahko ekspertizo odredi sodišče zaradi rešitve določenega tehničnega vprašanja, bistveni del ekspertize pa je strokovno mnenje izvedenca. Zato npr. določitev stopnje alkohola v krvi, krvne skupine ali vrste kroglice, ni sodna ekspertiza, je pa sodna ekspertiza določitev balističnih lastnosti kroglice, psihiatrično mnenje ali poročilo grafologa. Če sodnik določi izvedenca, ima obramba vedno pravico do svojega izvedenca, ki izdelava »kontra-ekspertizo«. Vse stroške ekspertiz plača država.) – Gas, T.: Protiustavnost nemškega zakona o evropskem zapornem nalogu z vidika neutemeljenega dvoma v evropsko pravo o varstvu človekovih pravic (Nemško ustavno sodišče je odločilo, da evropski zaporni nalog ni v skladu z nemško notranjo zakonodajo o varstvu človekovih pravic, zato pomeni napad na pravice nemških državljanov. Evropski zaporni nalog je sprejel Svet Evrope, da bi olajšal kazenskopravno pomoč med sodišči članic Sveta Evrope. Bistvo evropskega zapornega naloga je aretacija in izročitev, ki jo opravi zaprosena država v korist države prositeljice, pri čemer ni pomembno državljanstvo osebe, na katero se evropski zaporni nalog nanaša. Zato nemško sodišče s svojo odločitvijo, da "nobenega Nemca ni mogoče izročiti drugi državi", krši evropsko pravo, saj odločitev pomeni zanikanje prvenstva evropskega prava pred

nemškim pravom.) – Lantniez, M.-L.: Domneva nedolžnosti in pravna teorija (Vprašanja v zvezi z domnevo nedolžnosti so slabo rešena tako v nacionalnih zakonodajah kot v evropski zakonodaji. Največkrat je domneva nedolžnosti vključena med temeljna načela kazenskega postopka, zelo slabo pa je to načelo obdelano v pravni teoriji. Domneva nedolžnosti se v klasični pravni teoriji povezuje z dokazno močjo zbranih dokazov: če ni dovolj dokazov o krivdi, velja obtoženec za nedolžnega. V nasprotju s klasično teorijo pa Evropska konvencija o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah v 7. členu navaja domnevo nedolžnosti kot temeljno človekovo pravico neodvisno od dokaznega prava. Domneva nedolžnosti je tako del naravnega prava in je zato filozofsko in ne pravno načelo.) – Akida, M.: Zaporna kazen v muslimanskem in kanonskem pravu (Kriminalitetna politika je že nekaj časa v krizi, ki se je najprej začela v ZDA, nato pa še v Evropskih državah. Zaradi porasta kriminalitete in povratništva so se začele države vse bolj zatekati k zaporni kazni. Kaznovanje »grešnikov« je temelj tako muslimanske kot katoliške religije. Bistvo kazni je zaničevanje grešnika, njegova vrnitev k bogu in obljuba, da nikoli več ne bo grešil. Obsojenci potrebujejo moralno, vzgojno, versko in duhovno pomoč zaradi obžalovanja in kesanja ter izpolnitve obljube, da ne bodo nikoli več grešili.) – Laborde, J.-P.: Nove strategije Združenih narodov v boju s terorizmom (Terorizem je že star problem in prav tako je star tudi boj z njim. ZN so 1972. leta sprejeli prvo resolucijo o boju s terorizmom, drugo resolucijo pa so sprejeli 9. decembra 1994. leta. Tudi Varnostni svet ZN je pogosto razpravljalo o preprečevanju mednarodnega terorizma, ki se je začel z napadom na športnike na olimpijskih igrah 1972. leta v Münchnu. Po terorističnem napadu 11. septembra 2001. v New Yorku pa je Varnostni svet ZN prvič ugotovil, da je »mednarodni terorizem nevarnost za svetovni mir. Po tem dogodku je postal terorizem svetovni problem, zato je Varnostni svet ZN sprejel številne resolucije, ki zavezuje države članice ZN.) – Corstens, G.: Zaslivanje anonimnih prič in skrb za njihovo varstvo na Nizozemskem (Kazensko pravo namenja velik pomen anonimnim pričam, manj pa se ukvarja z njihovim varstvom. Značilnost organizirane kriminalitete je maščevanje pričam. Kazensko sodišče je v dilemi, ali uporabiti anonimno pričo ali ustaviti kazenski postopek zaradi pomanjkanja dokazov. Posebno skupino anonimnih prič predstavljajo tajni policijski delavci ali sodelavci, od katerih pričevanja je pogosto odvisna obsodba storilcev kaznivih dejanj. Razkritje teh prič pa onemogoča nadaljnje delo teh oseb ali sodelovanje s policijo. Evropsko sodišče za človekove pravice določa stroge pogoje za uporabo anonimnih prič.) – Japiassu, C. E. A.; Lucas, F. O.: Novosti v brazilskem kazenskem pravu (V zadnjih 20 letih je brazilsko kazensko pravo doživelo številne reforme, ki so si sledile brez enotnega kriminalitetno političnega cilja, saj so nekatere težile k strožji, druge pa k milejši kaznovalni politiki. Najpomembnejše spremembe so naslednje: obsojen-

ci za kazniva dejanja mučenja, preprodajo drog in terorizem ne morejo dobiti pogojnega odpusta; ob sumu organizirane kriminalitete je dovoljeno tajno policijsko prisluškovanje in snemanje ter infiltracija tajnih policijskih sodelavcev v kriminalno združbo; posebna kazenska sodišča sodijo samo lažja kazniva dejanja, za katera je mogoče izreči kazen do dveh let zapora, ali pa se jim izreka nadomestila za kratkotrajno zaporno kazen.)

Revue de science criminelle et de droit pénal comparé, Paris, leto 2007, št. 4:

Bernardi, A.: Evropeizacija kazenskega prava (Doslej je bilo v Evropski umiji največ storjenega na področju poenotenja kazenskega prava in kazenskih sankcij, najmanj pa na področju kazenskega postopka. Ne glede na številne težave pa je proces evropeizacija celotnega prava v polnem teku in države si nenehno prizadevajo, da bi Evropa postala "prostor svobode, varnosti in pravičnosti«. Prizadevanja za večjo varnost ne smejo škodovati temeljnim človekovim pravicam.) – Danet, J.; Saas, C.: Nevarnost duševno bolnih storilcev kaznivih dejanj (Pojem nevarnosti in tveganja ponovitve kaznivega dejanja se je v kazenskem pravu v zadnjem času zelo spremenil zaradi razvoja psihiatrije in sprememb v pravosodju. Pojem kazenske odgovornosti in nevarnosti duševno bolnega storilca kaznivega dejanja se danes upošteva pri odločanju v kazenskem postopku ter pri odmeri in izvrševanju kazenskih sankcij. V kazenskem postopku je pri obravnavi duševno bolnih storilcev nujna psihiatrična ekspertiza, ki določi stopnjo nevarnosti prestopnika.)

Pripravil Franc Brinc

Socialna pedagogika, Ljubljana 2007, št. 4:

Kodrič, B.: Etiologija, dinamika in posledice nasilja v družini (Avtorica predstavi najodmevnejše teorije o vzrokih za nasilje v družinskih odnosih in poudari, da opredelitve in vrednostne ocene tega kompleksnega pojava nikakor niso soglasne. Protagonisti družinskega nasilja so najpogosteje moški. Nasilju nad partnerko – npr. fizičnemu, psihičnemu, spolnemu ali ekonomskemu – se pogosto pridružuje še nasilje nad otroki oziroma različne oblike njihovega »zlorabljanja«.) – Kuhar, M.: Prosti čas mladih v 21. stoletju (Avtorica ugotavlja, da so obzorja mladih vse bolj raznovrstna in kompetitivna. Mladi zato bolj kakor kdaj koli prej potrebujejo čas za sprostitve, umiritev, počitek, razvedrilo in socialno/osebno izpolnitev. Raziskave različnih vzorcev slovenskih mladostnikov kažejo, da ti najpogosteje preživljajo prosti čas »pasivno«, npr. z gledanjem televizije, poslušanjem glasbe in klepetanjem ali pohajkovanjem s prijatelji. Bolj aktivne in

ustvarjalne prostočasne dejavnosti so dosti manj razširjene. V zvezi s preživljanjem prostega časa avtorica opozori na »pasti«, kakršne so, denimo, prevlada medijsko usmerjenih in potrošniško oblikovanih pasivnih in neustvarjalnih vedenjskih vzorcev, komercializacija prostočasnih aktivnosti (ter z njo povezane neenakosti in izključenosti), zatekanje v individualno »zasebnost« družinskega okolja (ta pojav je problematičen za tiste mladostnike, ki nimajo na voljo ustreznih eksistencialnih, emocionalnih in ekonomskih družinskih opor/virov), čedalje večji poudarek na »strateški izrabi« prostega časa (namenjenega kopičenju kompetenc, certifikatov ali oblikovanje telesa), kar je speto s precejšnjimi delovnimi obremenitvami in dodatnim »stresom« ... Brezposelni in učno/šolsko neuspešni mladostniki še pogosteje kakor drugi preživljajo svoj prosti čas pasivno, to pa v ničemer ne prispeva k reševanju njihovih življenjskih problemov.) – Trtnik, A.: Soočanje družine z drugačnostjo otroka (Avtorica opozarja, da je proces sprejemanja in soočanja z otrokovo drugačnostjo za vse družinske člane zahtevna življenjska preizkušnja in izjemno stresen dogodek, ki zahteva prilagajanje na novo situacijo in se navezuje na različno intenzivna in bolj ali manj dolga krizna obdobja.) – Trambolaš, V.: Ko se oče skrrije ... in zakaj bi moral (p)ostati viden (Avtorica pojasni, zakaj je pomembna – dejanska in ne zgolj namišljena – prisotnost očeta v otrokovem življenju. Opiše tudi ovire, s katerimi se spopadajo moški, ko si prizadevajo, da bi se približali »liku in delu novega očeta«.)

Pravnik, Ljubljana 2007, št. 9–10:

Zgaga, S.: Terorizem – politični delikt? (Avtorica ugotavlja, da enotna in vseobsežna opredelitev »političnega delikta« ne obstaja. Glede na hude posledice terorističnih napadov – in strah pred njimi – ni sprejemljivo, da bi storilce obravnavali privilegirano, paziti pa je treba, da je pri njihovem pregonu/obravnavanju spoštovan temelj vseh temeljev sodobnega kazenskega prava, tj. načelo zakonitosti.)

Teorija in praksa, Ljubljana 2007, št. 6:

Simoniti, I.: Mučenje – nerešljivost problema? (Avtor obravnava skrajne, vendar resnične primere, ki dokazujejo, da ne drži trditve, da noben razumen človek ne bo sprejel mučenja pod nobenim pogojem in ne oziraje se na okoliščine. Ker se tudi najbolj »svobodne« družbe ne znajo/zmorejo organizirati brez sistematične uporabe nasilja, ostaja mučenje nerešljiv problem. Ta se zaenkrat obravnava tako, da je mučenje po eni strani zakonsko/pravno prepovedano, po drugi strani pa se prikrito izvaja.)

Zoran Kanduč

Kriminologisches Journal, Weinheim, leto 2008, št. 1:

Tematska številka vsebuje kritične prispevke o kaznovanju in o delovanju kazenskih zavodov. Kritično obravnavanje kazenskega pravosodja se nanaša na: reforme izvrševanja kazenskih sankcij, obravnavanje storilcev kaznivih dejanj in abolicionizem. V 70. in 80. letih prejšnjega stoletja je postal zapor »prijaznejši«, število zapornikov je padalo, hkrati pa so se začeli porajati dvomi v kriminalitetno politiko, ki je uveljavljala izogibanje kazenskim sankcijam, preiskovalni zapor z alternativnimi programi. V 90. letih se je miselnost radikalno spremenila, alternative kazenskim sankcijam so začeli dojemati kot grožnjo družbenemu redu. Posledica je bila, da je število zaprtih oseb zopet skokovito naraslo, graditi so začeli nove zapore, med njimi tudi zasebne. – Fest, J., Paul, B.: Abolicionizem – nekaj odgovorov na pogosto zastavljena vprašanja (Abolicionizem je bil pred 20 leti eno najmočnejših gibanj kritične kriminologije, od 80. let dalje pa so ideje o odpravi zaporov in omejevanju trpljenja obsojenih ljudi potihivale. Ob koncu lanskega leta je bila opravljena anketa med šestnajstimi strokovnjaki, nekdanj najbolj gorečimi zagovorniki abolicionističnega gibanja, in deset med njimi se jih je na vprašalnik aktivno odzvalo ter s svojimi odgovori potrdilo, da še vedno verjamejo v družbo, ki lahko tudi obsojenim osebam nudi čim bolj normalno življenje.) – Walter, J.: Zapiski iz province – prva bilanca deželnih zakonov o izvrševanju kazni mladoletniškega zapora (Nemško ustavno sodišče je določilo, da mora biti izvrševanje kazenskih sankcij nad mladoletnimi prestopniki do konca leta 2007 zakonsko urejeno. Dosedanji zakonski načrti posameznih dežel niso bili domišljeni in domiselni, v njih je čutili vpliv paternalističnega dojemanja vzgoje, skratka, pomenijo za strokovno javnost veliko razočaranje. Na tem področju manjka vzpodbud za nove, napredne ideje.) – Rehn, G.: Socialnoterapevtski zavodi – drugi zapor? Pripombe h kratki zgodovini neke reforme (Uvajanje socialne terapije, njeno vključevanje v izvrševanje kazenskih sankcij in njeno približevanje delu v zaporu se je začelo pred več kot 20 leti, vendar je danes v ta način obravnavanja zapornikov vključen le neznamen odstotek zaporov. Še bolj kot obseg in nenavzočnost teh ukrepov v kazenskih zavodih pa je zaskrbljujoča vsebina socialne terapije, kajti večina zaporov ne izvaja tistega, kar se je včasih štel za resnično socialno terapijo. V glavnem gre za oddelke, ki so usmerjeni v preučevanje pravil tovrstnega obravnavanja. Kritika razmer je izredno ostra, njen namen pa je vzpodbuditi zagovornike socialne terapije k nadaljnjemu uvajanju in izvajanju tovrstne obravnave.) – Cornel, H.: Alternative zaporu med alibijem, politiko reforme in realnim abolicionizmom (Izvrševanje kazenskih sankcij je iz več razlogov komajda mogoče šteti za učinkovito. Mnenje »nothing works« ni splošno veljavno in vsepovsod razširjeno, vendar so kljub velikim naporom učinki na vseh področjih neznamen. Kljub nasprotnim težnjam glavnine kriminalitetne politike in velikim tveganjem pa je treba vztrajati na razvoju in uporabi nadomestil za kazenske sankcije.)

Monatsschrift für Kriminologie und Strafrechtsreform, Köln, leto 2008, št. 1:

Bussmann, K.D. in drugi: Obsojenci v socialnoterapevtskem izvrševanju kazenskih sankcij (Članek obravnava dejavnike tveganja, ki jih je treba upoštevati pri socialnoterapevtskem obravnavanju, da bi zmanjšali možnost povratništva. Kriminološka raziskava o vplivu obravnavanja mora zajemati splošne in posamezne opise stanja obsojenca v začetku tretmana. Nemška raziskava je potekala v zavodu, v katerem so prevladovali storilci spolnih kaznivih dejanj. Prvi rezultati longitudinalne študije kažejo, da biografije storilcev označuje več vrst kriminalitete in disocialne osebnostne značilnosti. Psihološka diagnostika kaže nekaj manjših razlik med osebnostnimi značilnostmi storilcev in oseb v kontrolni skupini.) – Köllbel, R.: Gospodarska kriminaliteta in notranji podjetniški kazensko-pravni dosežki (Kazensko pravo je pri urejanju gospodarske in podjetniške kriminalitete dokaj neuspešno. Razlog je v tem, da država podpira politiko samonormiranja gospodarskih družb in samospoprijemanje s tveganjem kriminalitete belega ovrtnika. Razvoj »poslovne etike« in »notranje kontrole« v podjetju sta neposredna posledica te strategije. Avtor razlaga te procese in njihove korenine s sistemsko teorijo.) – Köllisch, T.; Löbmann, R.: Vpliv obravnavanja z diamorfinom na kriminaliteto odvisnikov od mamil (Raziskava o vplivu obravnavanja z opiatu je potekala v sedmih nemških mestih. Vzorec je zajel 515 odvisnikov, ki so tvorili kontrolno skupino, dajali pa so jim heroin v kombinaciji z metadonom, in 500 odvisnikov, ki so dobivali le metadon. Pacienti so med drugim morali trikrat v enem letu odgovorjati na vprašanja o svojih odklonskih dejavnostih. O 825 v raziskavi obravnavanih je vodila evidenco odkrite kriminalitete policija. Z 91 uživalci heroina so opravili tudi kvalitativni intervju. Pri osebah, ki so dobivale heroin, so ugotovili upadanje delinkvence – tako policijsko ugotovljene kot tiste, o kateri so poročali sami. Osrednja ugotovitev raziskave je, da sta obe skupini zmanjšali kriminalno dejavnost, zlasti tisto, ki je povezana z nabavo drog.) – Naplava, T.: Strah pred kriminaliteto in dejansko ugotovljena kriminaliteta (Koliko policiji znane kriminalitete na nekem ozemju območju vpliva na strah prebivalstva? Teorija o strahu ne pripisuje povezavi z resničnostjo nikakršnega pomena. Vendar pa je agregatna analiza podatkov pokazala, da je strah pred kriminalom sistemsko povezan s socialnimi posebnostmi nekega območja in s pogostostjo istovrstnih viktimizacij na tem območju.)

Gosudarstvo i pravo, Moskva, leto 2008, št. 1:

Smirnov, A. V.: Prezumpcija in porazdelitev bremen dokazovanja v kazenskem postopku (Avtor ločuje dejansko in pravno prezumpcijo, obe pa sta del pravnih norm – tako materialnih kot procesnih. Razlika med dejansko in pravno

domnevo je v tem, da dejanska temelji na naravnih zakonitostih, na tem, kar v življenju pogosteje srečujemo. To je v bistvu »številčna statistika« različnih življenjskih in procesnih situacij. Tako kot pravna domneva, tudi dejanska omogoča, da se ugotovi pravno dejstvo in razporedi breme dokazovanja.)

Gosudarstvo i pravo, Moskva, leto 2008, št. 2:

Bezborodov, D. A.: Nekateri razvojne in preiskovalne kategorije kaznivih dejanj, storjenih v sotorilstvu (V razmerju med celotnim dejanjem in deležem sodelovanja velja: čim močnejše in zapletenejše so povezave v udeležbi, tem večja je vloga celote do posameznih deležev in zato je manjša medsebojna neodvisnost deležev od celote. Enako velja tudi za organizirano soudeležbo kot sistem enotnega družbeno nevarnega vedenja več oseb. Vsak izmed udeležencev skupnega dejanja ima določeno vlogo in skladno s tem je tudi njegovo vedenje. Vsakega sodelujočega v kaznivem dejanju opredeljuje ne le njegove osebnostne značilnosti, temveč in predvsem pa pravna narava skupine, v sestavi katere deluje.) – Dikarev, I. S.: Pravosodje in sodni nadzor v kazenskem postopku – medsebojno razmerje pojmov (Eno izmed vprašanj, o katerem se v kazenskopравни teoriji najbolj razpravlja, je odnos med pojmom »sodni nadzor« in »pravosodje«. Nekateri teoretiki menijo, da je sodni nadzor le element pravosodnega sistema, drugi pa, da je samostojna smer sodne oblasti. Sodni nadzor je, ne glede na to, kako se v kazenskem pravosuđu izvaja, namenjen varovanju človekovih pravic in svoboščin. Tako ga opredeljuje tudi ustava, zato ni upravičeno postavljati med njim in pravosodjem ostre meje.)

Pripravila Marija Milenković

British Journal of Criminology, London, leto 2008, št. 2:

Pratt, J.: Skandinavska izjemnost v dobi kaznovalnega pretiravanja (1. del): narava in izvori skandinavske izjemnosti (To je prvi del članka o posebnostih skandinavske kaznovalne politike. Zanj je značilno izjemno nizko število izrečenih kazni odvzema prostosti in humane razmere v zaporih. Izvor tovrstne skandinavske izjemnosti je v kulturi enakosti, ki se je z delovanjem skandinavske države blaginje ukoreninila v družbeno tkivo.) – Mackenzie, S., Green, P.: Performativna ureditev: študija primera, kako se ljudje na oblasti izogibajo kriminalnim nalepkam (Članek opisuje delovanje ekonomskih akterjev v procesu inkriminiranja ravnanj, ki se nanašajo na nezakonite trge s starinami. Ti akterji so imeli vlogo pri nastajanju zakonodaje in oblikovanju posebnega kaznivega dejanja. Vplivni akterji beloovratniške kriminalitete lahko ne

zgolj preprečijo, da se določena ravnanja inkriminirajo, pač pa lahko odločilno vplivajo na to, da so inkriminacije zakonsko določene tako, da zavarujejo sebe in lastne poslovne interese.) – Engdahl, O.: Vloga denarja v ekonomski kriminaliteti (Denar lahko motivira kriminaliteto, vpliva na priložnostne strukture in služi kot praktičen instrument, ki olajša izvršitev kaznivih dejanj. Denar deluje tako, da preoblikuje moralne zagate v zgolj tehnične težave. Poleg tega vzbuja občutek samozadostnosti, zaradi katerega se ljudje odtujijo drug od drugega in od mrež družbenih pravil, ki prepovedujejo kriminaliteto. Z denarjem se zmanjša tveganje prijeteja, olajšuje pa tudi nezakonite transakcije.) – Godfrey, B.: Spreminjanje tožilske prakse in njen vpliv na obseg kriminalitete, 1857–1940 (Za obdobje od sredine 19. stol. do sredine 20. stol. sta značilna dva procesa. Žrtev kot aktivni subjekt v postopku odločanja tožilca o pregonu je izginila. Poleg tega so v procesu odločanja tožilca vse bolj pridobivali na pomenu javni in zasebni subjekti. Žrtve so bile aktivne udeleženke postopkov do konca 19. stol. Brez njihovih ovadb bi bil obseg zaznane kriminalitete veliko manjši, vendar je leta 1880 policija prevzela vlogo tožilca v mnogih primerih, kar je vplivalo na zaznano kriminaliteto.) – King, A.: Vzdrževanje varne distance: individualizem in manj kaznovalna javnost (Družbena identiteta je pomemben vidik sočutnega in odpuščajočega pogleda na svet. Zato je predpogoj odpuščajočega odnosa posameznika v razmerju do storilcev kriminalitete.) – Walklate, S., Mythen, G.: Kako prestrašeni smo? (Kriminologija uporablja koncept strahu v razmerju do kriminalitete in viktimizacije. Razlikovati je mogoče štiri pristope k preučevanju vloge žrtve: kulturni, politični, interakcijski in eksistenčni. Sodobne razprave o strahu pred kriminaliteto se pokažejo kot nezadostne. Potreben bi bil bolj celovit pristop k obravnavi strahu, ki bi pojem strahu decentraliziral in povezal posamezne strahove z globalnimi strahovi.) – Arsovska, J., Verduyn, P.: Globalizacija, vedenjske norme in kulturni konflikt: dojemanje nasilja in kriminalitete v kontekstu etnične Albanije (Poudarjanje zahodnjaških pravnih norm na ozemlju Albanije je privedlo do kulturnega konflikta. Ta konflikt je posledično povzročil naraščanje kriminalitete.)

Critical Criminology, Dordrecht, leto 2008, št. 2:

Faust, K. L., Kauzlarich, D.: Viktimizacija, ki jo je povzročil orkan Katrina, kot državni opustitveni zločin (Vrsta dokazov ter očitna družbena škoda, ki je bila povzročena zaradi raznolikih opustitev s strani države, so podlaga za konceptualizacijo državne malomarnosti v zvezi z orkanom Katrina kot državnega opustitvenega zločina.) – Clement, K. E., Barbrey, J. W.: Kazensko pravo na robu: analiza uzakonjenih kazni za moralno kriminaliteto v 50. državah (Posamezne zvezne države ZDA želijo inkriminirati t.i. kriminaliteto brez žrtve. Raziskava identificira konceptualno podobne inkriminacije, ki urejajo obnašanje odraslih oseb, in kaznovalno politiko držav

v zvezi s tovrstno kriminaliteto. Med temi inkriminacijami so prostitucija, igre na srečo, posest marihuane, obsceno vedenje, prešuštvo in opijanje v javnosti.) – McElligott, G.: Torijska visoka modernizacija? Veliki načrti in vizije reda v neokonzervativnem Ontariu (Trend masovne inkarceracije v ZDA spodbuja vprašanja, kakšen je družbeni pomen zaporov in kakšna je njihova vloga pri vzpostavitvi neokonzervativne države.) – Lippens, R.: Kam gre kritična kriminologija? Razmišljanje o eksistencialni hibridizaciji (Obstaja stališče, da bi morala kritična kriminologija samo sebe ponovno izumiti. Kritična kriminologija bi se lahko ponovno vzpostavila s pomočjo novega vodilnega imidža, tj. eksistencialne hibridizacije.)

Journal of International Criminal Justice, Oxford, leto 2008, št. 1:

Fichtelberg, A.: Liberalne vrednote v mednarodnem kazenskem pravu: kritika zadeve Erdemović (Mednarodno kazensko pravo vzpostavlja liberalen pravni sistem, ki poudarja pomen pravic obdolženca pred interesi tožilstva ali cilji zagotavljanja mednarodnega miru in varnosti. Izhajajoč iz dela Ronalda Dworkina, bi morali mednarodni kazenski pravniki uporabljati načela, ki se nanašajo na spoštovanje človekovih pravic in posameznikove avtonomije. Ta načela bi morala prevladati nad političnimi interesi. Iz tega razloga je obrazložitev odločbe pritožbenega senata Mednarodnega kazenskega sodišča za nekdanjo Jugoslavijo v zadevi Erdemović sporna. Pritožbeni senat je namreč odločil, da sile ne gre pojmovati kot popolne obrambe.) – Akhavan, P.: Pomiritev zločinov zoper človečnost in vojnega prava: človekove pravice, oborožen spopad in meje napredne sodne prakse (Namen zločinov zoper človečnost je v razširitvi varovanja, ki ga nudi vojno pravo, na posameznike iste narodnosti kot storilec. Ta nova skupina mednarodnih hudodelstev je najprej terjala obstoj povezave z mednarodnim oboroženim spopadom. Danes pa je samostojen koncept, ki temelji na pravu človekovih pravic, ki inkriminira širok obseg zločinov med vojno in v obdobju miru. Zločine zoper človečnost, ki so storjeni v oboroženem spopadu, še nadalje ureja vojno pravo. Obstaja znatna skladnost med normativnim jedrom človekovih pravic, ki jih ni dopustno razveljaviti, in minimalnimi standardi ženevskega prava. Obstaja pa velika neskladnost, ko gre za spopade, ki jih ureja haaško pravo, ki je *lex specialis*. To nasprotje je razvidno iz presoje Mednarodnega kazenskega sodišča za nekdanjo Jugoslavijo, na primer v zadevi Gotovina.) – Bhuta, N.: Usodne napake: sojenje in sodba pritožbenega sodišča v zadevi Dujail (Iraško visoko sodišče je v zadevi Dujail naredilo resne napake pri uporabi mednarodnega kazenskega prava, ki ureja zavest in naklep storilca, in pri ugotavljanju dejanskega stanja.) – Chiavario, M.: Nekaj misli nestrokovnjaka o knjigi »Faces of Justice« (Članek obravnava znamenito knjigo Mirjana Damaške Faces of Justice in druga njegova dela na primeru italijanske izkušnje z reformiranjem

kazenskega postopka in na primeru vprašanj, ki jih porajajo postopki pred mednarodnimi kazenskimi sodišči. Preučuje tri ključne dejavnike narave kazenskopravnega sistema: vlogo sodnika v kazenskem postopku, dokazno pravna pravila in obveznost sodišča, da obrazloži svojo odločitev. Analiza mednarodnega kazenskega pravosodja ne sme biti omejena na preveč rigidne modele. Ključna je namreč uskladitev ideje poštenega sojenja z občutljivostjo določenih vprašanj, ki ne morejo biti predmet kompromisov, tako kot so v sistemih, kjer je sodnik izključno arbiter v razreševanju spora med strankama.) – Swart, B.: Damaška in obrazi mednarodnega kazenskega pravosodja (Knjiga Mirjana Damaške z naslovom Faces of Justice and State Authority daje pomemben vpogled v analizo sistemov kazenskega pravosodja. Štirje idealni tipi kazenskega pravosodja, ki jih je razvil Damaška, so zanimivi tudi z vidika mednarodnega kazenskega prava, ker na mednarodni ravni ni oblasti, ki bi bila primerljiva z institucijo države.) – Thienel, T.: EKČP v Iraku: sodba Doma lordov v zadevi R (Al-Skeini) v. Secretary of State for Defence (Dom lordov je odločil, da Evropska konvencija o človekovih pravicah ne velja za britanske oborožene sile v Iraku z izjemo vojaških sodišč. Po presoji najvišjega britanskega sodišča Konvencija torej ne velja na ozemljih, ki jih sicer nadzira država podpisnica, vendar so izven ozemelj držav članic Sveta Evrope.) – Acquaviva, G.: Nove poti v mednarodnem kazenskem pravosodju?: Notranja pravila Kamboškega izrednega senata (Notranja pravila kamboškega sodišča so primer, kako neadversarni sistem deluje v primeru hibridnega tribunala, ki je pristojen za sojenje storilcev običajnih, nacionalnih kaznivih dejanj in mednarodnih hudodelstev.)

European Journal of Criminology, London, leto 2008, št. 2:

LeBel, T. P. s sodel.: »Jajce in piščanec« subjektivnih in družbenih dejavnikov prenehanja s kriminaliteto (Vztrajanje posameznika pri izvrševanju kriminalitete oziroma odločitev, da preneha z izvrševanjem kriminalitete, je rezultat kompleksnega delovanja subjektivnih in družbenih dejavnikov. Raziskava, ki je bila narejena na vzorcu 130 moških storilcev premoženjske kriminalitete leta 1990 in je bila ponovljena 10 let kasneje, je preučevala povratništvo.) – Miller, J. s sodel.: Rasizem in policijsko ustavljanje: prilagoditev ameriških razprav kontinentalni Evropi (Etnični in rasni razlogi so dejavnik odločitve policista, da ustavi določeno osebo. To potrjuje raziskava, ki preučuje, kakšne so izkušnje Romov v Bolgariji, na Madžarskem in v Španiji ter migrantov v Španiji s policijskimi postopki.) – Estrada, F., Nilsson, A.: Segregacija in viktimizacija: sosedska sredstva, individualno tveganje in izpostavljenost premoženjski kriminaliteti (Raziskava preučuje premoženjsko kriminaliteto v soseskah, ki so namenjene prebivanju. Preučuje, kako je izpostavljenost tovrstni kriminaliteti odvisna od značilnosti posameznikov in gospodinjstev

na eni strani ter življenja v soseski in različnih okoliščin na drugi strani. Empirični podatki so bili pridobljeni z intervjuji, ko so posameznike spraševali o pogojih, v katerih bivajo, in o kriminalitetni viktimizaciji. Tako zbrani podatki so bili primerjani z uradnimi podatki o soseskah, kjer ljudje prebivajo.) – Savage, J. s sodel.: Ekonomska pomoč in kriminaliteta: mednarodna raziskava (Številne države se ukvarjajo z vprašanjem, kolikšna je primerna socialna pomoč. Raziskava kaže, da je obseg sredstev, ki jih država nameni za socialno pomoč, povezana s številom tatvin in umorov.) – Kerezsi, K., Lévy, M.: Kriminologija, kriminaliteta in kazensko pravosodje na Madžarskem (Kriminologija se je pojavila na Madžarskem kot posebna znanstvena disciplina konec 19. stol. Na njen razvoj pa so vplivale spremembe političnega in družbenega sistema v državi.)

Pripravila Polona Mozetič